

Nr 11.

Utrikesutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner angående uppdrag för de svenska ombuden i Förenta Nationerna att verka för förbud mot atomvapenkrigföring.

Uti en inom första kammaren av herr *Öhman m. fl.* väckt motion, nr 38, ävensom uti en likalydande inom andra kammaren av herr *Johansson* i Stockholm *m. fl.* väckt motion, nr 3, har hemställts, »att riksdagen uttalar sig för och i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer, att de svenska ombuden i Förenta Nationerna instrueras att hädanefter verka för omedelbart och ovillkorligt förbud mot atomvapenkrigföring, om förstöring av redan tillverkade atombomber och om en effektiv kontroll av förbudets efterlevnad».

I motiveringen för sin hemställan förklara motionärerna bl. a. att det förslag angående förbud mot atomvapnet, som av Sovjetunionens regering framlagts vid Förenta Nationernas generalförsamlings fjärde möte, utgör det enda »effektiva förslaget». Motionärerna förklara ytterligare, att de svenska ombuden i Förenta Nationerna genom att motsätta sig detta förslag och avsluta sig »till de makter med Förenta Staterna i spetsen, som försöka hindra ett förbud mot atomvapnet», kommit att stödja en plan, »vilken skjuter undan atombombsförbudet» och avser »åtgärder, som borde vara oantagliga för varje suverän regering».

Med anledning av vad motionärerna anfört vill utskottet först erinra om vad den ståndpunkt inneburit, som den svenska delegationen intagit vid de tillfällen, då FN:s generalförsamling behandlat frågan om atomvapnet, nämligen generalförsamlingens möten hösten 1948 och hösten 1949. Vid det förstnämnda tillfället förklarade vederbörande svenska delegat, att, då det arbete, som anförtrots FN:s atomenergikommission ännu icke avslutats utan ett antal öppna frågor återstode, den svenska delegationen icke kunde uttala sig om det inom kommissionen bedrivna arbetet i dess helhet. Med denna reservation kunde emellertid hans delegation i följande avseenden fixera sitt ståndpunktstagande. Den kunde sålunda icke godtaga tanken att först besluta om ett förbudssystem och därefter upprätta ett kontrollsystem.

Enligt svensk uppfattning måste förbud och kontroll kombineras. Den från rysk sida skisserade kontrollplanen kunde icke anses giva erforderlig trygghet. Beträffande majoritetsplanen finge modifikationer icke anses uteslutna, men intill dess alternativa, ur säkerhetssynpunkt tillfyllestgivande förslag framkommit, borde denna utgöra grundval för det fortsatta arbetet. Den svenska delegationen röstade i församlingen för det av denna sedermera

godtagna förslag, vari bl. a. vissa av de slutsatser och rekommendationer, som avgivits av atomenergikommissionen, godkändes och de permanenta medlemmarna av denna kommission anmodades att konsultera varandra för att fastställa om grundval funnes för en överenskommelse i syfte att trygga atomenergiens användning enbart för fredliga syften och för atomvapnets eliminering.

Vid 1949 års generalförsamling, vid vilket tillfälle atomenergikommissionen rapporterat, att de i församlingens resolution rekommenderade konsultationerna icke lett till resultat, förklarade den svenska delegationens talesman, att man å svensk sida ansåge, att konsultationer mellan kommissionens permanenta medlemmar såsom varande den enda framkomliga vägen att uppnå samförstånd borde fortsättas. Den svenska delegationen röstade därför för ett resolutionsförslag, som innebar en uppmaning till dessa att undersöka alla utvägar att häva dödläget i frågan. I övrigt var det av i huvudsak samma innebörd som det nyss berörda av 1948 års församling antagna.

Med förmälan av ovanstående vill utskottet erinra om att de instruktioner, som varit bestämmande för de svenska ombudens här ovan berörda ställningstaganden till frågan om förbud mot atomvapen och kontroll av atomenergiproduktionen, utfärdats av Kungl. Maj:t efter hörande av utrikesnämnden. Utskottet uttalar sin förvisning, att under de rådplägingar med nämnden, som kontinuerligt äga rum rörande instruktioner för de svenska ombuden till FN, uppkommande förändringar i dessa frågors läge bliva beaktade. Något som helst tvivel kan icke råda därom, att vårt land önskar medverka till åvägabringande av en sådan internationell överenskommelse, som genom att ge trygghet mot vapnets användning undanröjer det hot mot civilisationen atomvapnet utgör. Utskottet hemställer,

att motionerna I: 38 och II: 3 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 4 maj 1950.

På utrikesutskottets vägnar:

RICKARD SANDLER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar Sandler, Gränebo, Andrén, Gjöres, von Heland, Strand, Sjödahl, Bergvall, Wigforss och Heiding; samt

från andra kammaren: herrar Ohlin, Fast, Hedlund i Rådom, Hall, Hjalmarson, Kristensson i Osby, Wallentheim och von Friesen.